

УДК 330.34

Породко Ю. Н.

Науковий керівник: ст. викладач Телюк К. Ф.

Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)

РОЛЬ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

В Україні ринок цінних паперів стає важливим сектором фінансового ринку і ринкової економіки в цілому. Розвиток цього ринку в Україні є очевидним, адже основний його індикатор Індекс ПФТС впродовж 2007 року збільшився більше, ніж на 130%. Вагоміше зростання спостерігалось лише в Китаю. Незважаючи на зниження цього показника на 72,2% із початку 2008 року, станом на кінець жовтня, під впливом фінансової та політичної кризи дані тенденції ставлять українського інвестора у позицію очікування для вибору сприятливої ситуації для активізації своєї діяльності [4].

Український ринок колективного інвестування почав розвиватися сім років тому – після ухвалення Закону “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)” [5], відповідно до якого інститут спільного інвестування (ІСІ) – це корпоративний інвестиційний фонд або пайовий інвестиційний фонд, який провадить діяльність, пов’язану з об’єднанням (залученням) грошових коштів інвесторів з метою отримання прибутку від вкладення їх у цінні папери інших емітентів, корпоративні права та нерухомість.

Під пайовими інвестиційними фондами варто розуміти активи, що належать інвесторам на правах спільної часткової власності та перебувають в управлінні компанії з управління активами (КУА) і враховуються окремо від результатів її господарської діяльності. Пайовий інвестиційний фонд не є юридичною особою.

Основні функції компанії з управління активами:

- створення пайових інвестиційних фондів;
- випуск, розміщення та викуп цінних паперів ІСІ; залучення агентів, які розміщують/викупувають цінні папери ІСІ серед інвесторів;
- управління активами ІСІ: після надходження грошових коштів на рахунок ІСІ, КУА спрямовує їх на придбання активів для формування структури портфелю даного ІСІ, яка вказана в Інвестиційній декларації;
- аналіз ринку цінних паперів, нерухомості та інших ринків, інструменти яких перебувають у складі активів ІСІ;
- пошук нових об’єктів для інвестицій;
- регулярна переоцінка активів, оформлення договорів придбання і продажу активів, підготовка звітності до державних контролюючих органів;
- забезпечення поточної діяльності ІСІ [8].

Інвестиційний фонд можна вважати корпоративним, якщо він створений у формі відкритого акціонерного товариства і провадить діяльність виключно зі спільного інвестування.

При виборі інвестиційного фонду варто звернути увагу на комісійні, які бере КУА при здійсненні операцій, їх максимальний розмір законодавчо встановлений на рівні 10% від суми інвестованих коштів [2].

Обидва види фондів бувають відкритими, закритими й інтервальними. Відмінна риса відкритого фонду – інвестор має право будь-коли придбати, або пред’явити до викупу належні йому цінні папери інститутів спільного інвестування. Інвестор інтервального фонду може пред’явити свій пай до викупу лише у заздалегідь визначені часові періоди, але не рідше одного разу в рік. Закриті фонди створюють на певний строк, зазначений у їхньому регламенті [1].

Активами ІСІ якими здійснюється управління можуть бути такі інструменти:

- акції та облігації українських емітентів;
- акції та облігації іноземних емітентів, у т.ч. облігації інших держав;
- облігації внутрішньої державної позики;
- облігації органів місцевого самоврядування;
- дорогоцінні банківські метали;
- грошові кошти на депозитних рахунках у банках та у депозитних сертифікатах банків [8].

Зараз найбільш привабливими для приватних інвесторів є відкриті та інтервальні фонди, зазначають провідні фахівці фондового ринку. Так, сукупні чисті активи фондів відкритого типу станом на 12 листопада 2008р. становили 207 920,41 тис. грн., в порівнянні із початком 2008 року цей показник значно знизився. На 31.12.2007 р. вартість чистих активів даних фондів складала 461 898 тис. грн. Дані показники відображають ті ж тенденції, що і основний індикатор – індекс Першої фондової торгівельної системи (ПФТС), торги на якій часто призупинялися за останніх пів року для того, щоб в „ручному режимі” призупинити падіння, котре могло скласти більше 15 % за одну сесію [4]. У кінці 2007 року очікувалося, що в 2008 році приплив інвестицій у інвестфонди з боку вітчизняних інвесторів значно збільшиться, до кінця 2008 року ця цифра мала б зрости до 8 – 10 млрд. грн. Проте на сьогоднішній день аналітики фондового ринку досягнення даної ситуації переносять у своїх прогнозах вже на 2009-2010 рр. Шість місяців поспіль, по листопад 2008 року, фонди демонструють істотні збитки. Середній показник зміни вартості ІС за вересень склав -6,45%, у той час як індекс ПФТС впав за місяць на 28,91% . Про загострення фінансової кризи свідчить і той факт, що у жовтні майже удвічі порівняно з вереснем зріс чистий відтік капіталу з фондів, і досяг майже -34,8 млн. грн. [9]. Співвідношення середньої зміни вартості сертифікатів відкритих ІСІ та основного індикатора вітчизняного фондового ринку (22,31%) є на користь фондів та дозволяє зробити висновок, що керуючі фондів спромоглися досягти кращих результатів, ніж середньоринкові. Адже середня частка акцій у портфелях відкритих фондів складає близько 40%. Лідером серед фондів, станом на початок листопада 2008 року, що був найуспішнішим у збереженні вартості вкладень інвесторів за останній рік залишається, «СЕБ Фонд грошовий ринок» (-8,08%) [7].

Початківці не наважуються вкладати гроші на тривалий час. Хоча з точки зору дохідності закриті інвестиційні фонди набагато привабливіші. Зокрема, в першому півріччі 2007 року фонди різного типу під управлінням однієї з провідних КУА показали досить різні показники доходності. Так, інвестиційний фонд “Класичний” відкритого типу показав 53,98% зростання, інвестиційний фонд “Народний” інтервального типу – 54,98%, інвестиційний фонд закритого типу “Синергія-3” продемонстрував зростання доходності на 113,36%. При цьому слід відзначити, що за даний період часу (перше півріччя 2007 року) зростання Індексу ПФТС становило 99,4% [4].

Аналітики пояснюють таку різницю між зростанням індексу та доходністю портфелів тим, що відкриті фонди намагаються максимально диверсифікувати ризики з метою отримання гарантованого прибутку. Як відомо, портфель відкритого пайового фонду має складатися не більше, ніж з 40% акцій [6].

Інститути спільного інвестування складають серйозну конкуренцію банкам за вільні кошти громадян. Зокрема, у США вкладниками інвестиційних фондів є кожне друге домогосподарство, а в Західній Європі – кожне третє. В Україні кількість учасників ІСІ, згідно соціологічного дослідження, складає близько 0,37% населення, та продовжує зменшуватися внаслідок недовіри до фінансової системи держави у часи економічної кризи [3].

Для покращення ситуації на фондовому ринку, зокрема, для створення кращих умов для колективного інвестування, варто здійснити ряд заходів на державному рівні, серед яких:

- підвищення ліквідності організованого ринку, насамперед, за рахунок консолідації і зростання частки організованого ринку;
- проведення точкової приватизації через первинне публічне розміщення акцій на організованому ринку;
- досконала лібералізація руху капіталу;
- прийняття єдиного закону, який регулював би випуск та обіг усіх видів цінних паперів та питання професійної діяльності на ринку фінансових інструментів;
- прозорість діяльності емітентів та інших учасників ринку, своєчасне та належне розкриття інформації.

В цілому вітчизняний ринок інститутів спільного інвестування має високі темпи розвитку. Однак, на жаль, українські ІСІ ще не спромоглися «вийти в маси» та сформувані зацікавленість громадян до своєї діяльності. Проте змінити ситуацію вони самостійно неспроможні, оскільки існує ряд незалежних факторів, вирішення яких можливо лише спільними діями всіх учасників національної економіки та українського суспільства [3].

Література

1. Закон України « Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)» від 05.03.2001р., №2299.
2. Відкриті інвестиційні фонди: підсумки року та перспективи діяльності // Фінансовий ринок України. – 2007. – №2(40). – С.14-18.
3. Редько О. Інститути спільного інвестування погляд закордон // Економічний тижневик Діалог. – 2007 – № 38 – 39(67 – 68).
4. www.uaib.com.ua
5. www.investor.com.ua
6. www.epravda.com.ua
7. www.fm.lviv.ua
8. www.kya.com.ua
9. www.finance.ua

УДК 330.147

Єзерська Д.Г.**Науковий керівник: доцент Сердюк Л.В.****Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України****ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ**

Україна, як і більшість країн світу, зіткнулася з проблемою входження закордонних фінансових структур на економічний ринок. Найбільший вплив іноземного капіталу спостерігається у банківській сфері, оскільки ця галузь має динамічний розвиток та є надзвичайно перспективною.

Надходження іноземного капіталу у банківський сектор України є об'єктивним наслідком глобалізації міжнародного господарства та інтеграції вітчизняної економіки у світовий економічний простір.

Іноземні банки активізували свої зусилля на фінансовому ринку України з 2005 року. Найбільший інтерес для них становить роздрібний сегмент із доходами населення, що зростають, і нереалізованими потребами в кредитуванні.

Протягом останніх років банківський сектор суттєво змінився, передусім структурно – приплив іноземного капіталу значною мірою скоригував стратегії розвитку місцевих банків. Останні змушені трансформуватися – змінювати наявні організаційні структури на досконаліші, розширювати спектр послуг, проводити ребрендинг – і зрештою ставати більш привабливими та відкритішими для клієнтів [3].

Таблиця 1. Основні показники діяльності банків України

№	Назва показника	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006	01.01.2007	01.01.2008	01.08.2008
1	Кількість зареєстрованих банків	179	181	186	193	198	197
2	Вилучено з Державного реєстру банків	8	4	1	6	1	6
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	20	20	20	19	19	15
4	Кількість діючих банків	158	160	165	170	175	180
4.1	Із них: з іноземним капіталом	19	19	23	35	47	49
4.1.1	У тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	7	7	9	13	17	18
5	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	11,3	9,6	19,5	27,6	35,0	37,2

На сьогодні, кількість банків з іноземним капіталом складає 49, їх кількість порівняно з 2005 роком зросла у 2,58 рази. Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків складає 37,2%, що перевищує аналогічний показник у 2005 році у 3,88 разів. Це свідчить про потужний приплив іноземного капіталу до ринку України особливо протягом останніх трьох років (Табл.1). Така тенденція може призвести до негативних наслідків для вітчизняних банків: зниження їх конкурентоспроможності. На